

**MAKTAB AMALIYOTCHI PSIXOLOGI FAOLIYATIDA ZAMONAVIY
YONDASHUVLAR VA AMALIY TAVSIYALAR****Odilova Zilola Murodjon qizi***Sirdaryo viloyati Oqoltin tuman 4-sonli umumiy
o`rta ta`lim maktab amaliyotchi psixologi***Annotatsiya**

Mazkur ilmiy maqolada maktab amaliyotchi psixologining ta'lim-tarbiya jarayonidagi o'rni va ahamiyati, psixologik xizmatni tashkil etishning zamonaviy yondashuvlari yoritilgan. Maqolada o'quvchilarning psixologik holatini baholash, psixodiagnostika, individual va guruh psixologik yordam ko'rsatish metodlari tahlil qilinadi. Shuningdek, maktab psixologining o'qituvchilar va ota-onalar bilan hamkorlikdagi faoliyati, stress va ijtimoiy moslashuv muammolarini bartaraf etish masalalari ilmiy-nazariy va amaliy jihatdan asoslab berilgan. Maqola maktab amaliyotchi psixologlari, pedagoglar hamda ta'lim sohasi mutaxassislari uchun mo'ljallangan.

Kalit so'zlar: psixologik xizmat, psixodiagnostika, individual yondashuv, psixologik maslahat, o'quvchi shaxsi, ijtimoiy moslashuv, stressni boshqarish.

Kirish

So'nggi yillarda ta'lim tizimidagi o'zgarishlar sharoitida maktab psixologiyasining roli keskin ortmoqda. Maktab amaliyotchi psixologi nafaqat o'quvchilarning psixologik farovonligini ta'minlash, balki o'qituvchilar, ota-onalar hamda maktab jamoasi bilan samarali hamkorlik qilish orqali ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi. Ushbu maqolada psixologik xizmatning zamonaviy yondashuvlari, muloqot metodlari, muammolarni aniqlash va yechish usullari tahlil qilinadi.

1. Maktab amaliyotchi psixologining asosiy maqsadi;

O'quvchilarning psixologik sog'lomligi, shaxsiy potensialini ro'yobga chiqarish va ijtimoiy moslashuvini qo'llab-quvvatlashdir. Buning uchun quyidagi asosiy vazifalar bajariladi:

O'quvchilarning psixologik holatini baholash va kuzatish.

Individual va guruh psixologik maslahatlar o'tkazish.

Ta'lim jarayonida yuzaga keladigan stress, bezovtalik va ijtimoiy muammolarni aniqlash.

Ota-onalar va o'qituvchilar bilan hamkorlikda psixologik qo'llab-quvvatlash strategiyalarini ishlab chiqish.

2. Zamonaviy psixodiagnostika vositalari va metodlari;

Maktab psixologiyasi amaliyotida diagnostika juda muhim ahamiyatga ega. Zamonaviy diagnostika vositalari yordamida o'quvchilarning intellektual, xulq-atvoriy va ijtimoiy ko'nikmalari aniqlanadi. Quyidagi metodlar keng qo'llaniladi:

2.1. Standart testlar va o'lchovlar

Standartlashtirilgan psixologik testlar o'quvchining rivojlanish darajasini obyektiv baholash imkonini beradi. Masalan:

Ravenning intellekt testlari — mantiqiy fikrlashni o'lchaydi.

Minnesota Shaxsiyat Inventarizatsiyasi — shaxsiyat xususiyatlarini belgilaydi.

Bu testlar yordamida o'quvchilarning kuchli va zaif tomonlari aniqlanadi, shundan kelib chiqqan holda individual reja tuziladi.

2.2. Kengaytirilgan kuzatish va intervyular

Testlar bilan bir qatorda, o'quvchini sinfda, maktab muhitida kuzatish va intervyu o'tkazish natijalari psixologik holatning real tasvirini beradi. Bu usullar orqali stress holatlari, ijtimoiy munosabatlardagi muammolar va motivatsiya darajasi aniqroq aniqlanadi.

3. Psixologik intervensiyalar va ta'lim dasturlar;

3.1 Individual psixologik yordam

Individual konsultatsiyalar o'quvchilarning maxsus muammolariga yo'naltiriladi: o'qish qiyinchiliklari, o'zini past baholash, bezovtalik, uyatsizlik. Bu ish shaxsga mos metodlar yordamida olib boriladi: kognitiv-behaviorial terapiya, ro'y-rizolik treninglari va boshqalar.

3.2 Guruh Treninglari

Guruh mashg'ulotlari o'quvchilarda ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirishga yo'naltiriladi. Masalan:

Stressni boshqarish treningi.

Effektiv muloqot ko'nikmalari mashg'ulotlari.

Emotsiyalarni boshqarish kurslari.

Bu mashg'ulotlar talabalarda o'zaro hamkorlikni va ishonchni oshiradi.

4. Maktab psixologi va pedagoglar hamkorligi;

Amaliyotchi psixolog o'qituvchilar bilan yaqin hamkorlikda ishlashi zarur. Buning uchun:

Doimiy pedagogik kengashlarda psixologik masalalar muhokama qilinadi.

O'qituvchilarga stressni aniqlash va boshqarish bo'yicha treninglar o'tkaziladi.

Ota-onalar yig'ilishlarida psixologik savodxonlikni oshirish bo'yicha ma'ruzalar beriladi.

Bu hamkorlik o'quv jarayonida yuzaga keladigan nizolarni erta bosqichda aniqlash va bartaraf etishga yordam beradi.

5. Zamonaviy tahdidlar va xulosa;

Bugungi kunda maktab psixologiyasining oldida quyidagi asosiy tahdidlar turibdi:

Elektron muhitning salbiy ta'siri va virtual stress.

Ijtimoiy tarmoqlardagi salbiy muloqotlar.

muhitning psixologik holatga ta'siri.

Shuning uchun psixologik xizmat birlashtirilgan, tizimli va har tomonlama qo'llab-quvvatlovchi bo'lishi kerak. Maktab psixologining vazifasi nafaqat muammolarni hal qilish, balki ularni oldini olishga yo'naltirilgan profilaktik dasturlarni joriy etish hamdir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Abduraxmonov, F. (2020). Ta'lim psixologiyasi. Toshkent: O'qituvchi.
2. G'oziyev, E. G'. (2018). Umumiy psixologiya. Toshkent: Fan va texnologiya.
3. Karimova, V. M. (2019). Pedagogik psixologiya asoslari. Toshkent: Innovatsiya.
4. Nemov, R. S. (2016). Psixologiya (3-jild). Moskva: Vados.
5. Bojovich, L. I. (2017). Shaxs va uning shakllanishi bolalik davrida. Moskva: Pedagogika.
6. Vygotskiy, L. S. (2005). Psixik rivojlanish nazariyasi. Moskva: Labirint.
7. O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi. (2023). Umumiy o'rta ta'lim muassasalarida psixologik xizmatni tashkil etish bo'yicha me'yoriy hujjatlar.
8. Shoumarov, G'. B. (2021). Amaliy psixologiya. Toshkent: Ilm Ziyo.